

[J. L. Hromádka a jeho pojetí distance mezi pravdou a světem / příprava na bytový seminář „Hromádkovo pojetí pravdy“]

800623-1

Hromádka drží základní distanci mezi pravdou (Bohem) na straně jedné a mezi světem na straně druhé. „Bůh nemluví k lidem přírodou“ (*Ústř. princ. protest.* 1925, s. 17), ale neztrácí se ani v toku a procesu dějinném (dtto). „Bůh v plnosti své svaté pravdy, bezvýhradného zákona i lásky může promluvit pouze dokonalou lidskou osobností,“ (Dtto.) „Ani Bůh jako poslední pravda, která přece *platí*, nemůže splynout se světem, jeho řádem, vývojem, zákonitostí, není totožný ani s principem duchovosti.“ (T. G. Masaryk a dneš. diskuse o náboženství, MS III, 1929, s. 113.)

Hromádka formuluje tuto frontu jako protinaturalistickou, protiimanentistickou (proti naturalismus: TGM ETA., str. 208; proti imanent.: dtto, s 208). „Pravda nesplývá a nekončí se světem; ... i kdyby svět zanikl, pravda nezanikne.“ (*Zásady*, 1927, 1946, s. 59.) V tom smyslu mluví Hromádka o absolutní pravdě, která není z tohoto světa (TGM ETA., s. 209). V inaugurační přednášce o pravdě říká: „Princip pravdy a norma veškerého života je mimo tento svět a nad světem, ... je tvůrcem světa.“ (Th+c 62). V jistém smyslu je tedy mezi pravdou a světem cézura, distance, až propast. To platí ovšem jen pokud jde o příčinné souvislosti: „Vztah mezi Bohem a člověkem není vztahem příčinné souvislosti, nýbrž vztah rozkazující pravdy a člověka určeného k poslušnosti a odpovědnosti.“ (TGM ETA. 208). Mohli bychom tedy říci, že tu nejde o vztah předmětné povahy. Jen v tom smyslu lze držet, že „není přímého přechodu mezi přírodním děním, příčinným procesem přírodním, biologickým nebo dějinným – a působením Božím“ (TGM etc. 206).

Přece však ona propast nemá absolutní povahy. Je překlenována ze strany pravdy (Boha), která „přece poznovu a poznovu člověka atakuje, jej volá, na něho nárok činí, jemu plnost své odpouštějící lásky zjevuje“ (*Ústř. princ. prot.* 11). V tom smyslu pak představuje onen „nadsvětý bod“, „který jedině celému světu a všemu lidskému poznání dává smysl a věčně platné měřítko“ (*Zásady* 59). Člověk se tedy může s pravdou setkávat. Ale „absolutní pravda a absolutní norma životní není ve své podstatě jinak poznatelná než pokornou poslušností a rozhodnou věrou“ (*Ústř. princ. prot.* s. 26). Poslušnost jako by tu předcházela poznání toho, čeho jsem poslušen; jde tedy o poslušnost otevřenou (vůči pravdě). Pravda není „dána“; není náboženské pravdy bez osobního rozhodnutí; není náboženské pravdy bez aktu víry“ (*Ústř. princ. prot.* s. 26). „Tuto věčnou pravdu postihuje pouze víra. Ani víra ovšem *nezří pravdy*, nýbrž jen v jistotě volá, že tato pravda je, že jsme jí všichni podrobeni a že všechno naše poznání je dar její *milosti*“ (*Zásady* 59). „Všechn boj o pravdu, dobro, spravedlnost má jen tenkrát smysl, existuje-li

absolutní, věčná pravda, dobro, řád.“ (TGM ETA., 209). Ale takto garantován má boj o pravdu smysl – a my můžeme mluvit o dějinách boje o pravdu (*Ústř. princ. prot.* 9).

(krouž. blok, č. 80-045; Praha, 800623-1.)

800623-2

Jak tedy můžeme shrnout Hromádkovo pojetí vztahu mezi pravdou a světem (světem včetně člověka)? Pravda jest, a ve své jsoucnosti je nezávislá na jakémkoli jiném jsoucnu, na celém světě. Je mimo svět a nad světem, není ze světa. Je však v podstatném vztahu ke světu: je jeho tvůrcem. Co znamená toto tvůrcovství? Ve vztahu k člověku je pravda tvůrcem člověka, ale také je výzvou pro něho, oslovením, příkazem. Nemusíme předpokládat, že v nějaké jiné podobě je výzvou každé stvořené skutečnosti a vůbec celému světu? Pravda je garantem smyslu, smysluplnosti, a to jak pro celý svět, tak pro lidský zápas o pravdu, dobro, spravedlnost, který je veden v dějinách. To znamená, že ve světě, a zejména v dějinách se odehrává zápas o prosazení, o vítězství pravdy. Pravda atakuje každou skutečnost, každou živou bytost a každého člověka. Přitom lidské dějiny ani celé světové dění není přímým zjevením pravdy, nýbrž je pouze dějištěm odpovídání na výzvu pravdy, a to na všech úrovních. Hromádka se zvláště vehementně brání sepětí působnosti pravdy s příčinnými souvislostmi. To je pochopitelné, jestliže kauzální nexus chápeme jako vnější, předmětné souvislosti (např. setrvačnost) nebo jako reagování (které předpokládá, ale neustavuje subjekt reagující). Pravda je však tím ustavujícím: nejde-li o ustavení kauzální (tj. zvnějšku), pak zbývá jen ustavení zevnitř, „nepředmětné“. Vztah k ustavujícímu je pak legitimní pouze ve vztahu k pravdě, tj. zakotvenost v pravdě, odpovědnost vůči ní a osvojení si jejího příkazu a rozvrhu (tj. poslušnost). To vše principiálně předchází poznání, neboť to je možné až v zakotvenosti, v životě z pravdy, v reflexi takového života z pravdy.

(krouž. blok, č. 80-046; Praha, 800623-2.)